

PRVNÍ SLOVANSKÁ LEGENDA O SV. VÁCLAVU

(Vostokovova redakce)

Dvacátého osmého dne měsíce září:
Zabití svatého Václava, knížete českého.

Požehnej (mi), pane.

HLE, NYNÍ SE NAPLNILO

prorocké slovo, jež mluvil náš Pán, Ježíš Kristus.

2 Tm 3, 1–3 „A stane se,” pravil, „v posledních dnech” — jak se
Mk 13, 12 domníváme, (již) jsou — „že povstane bratr proti
Mi 7, 6; bratru svému a syn proti otci svému a vlastní budou
Mt 10, 36 nepřáteli.” A tak budou lidé vůči sobě bez lásky a od-
Mt 16, 27 platí jim Bůh podle skutků jejich.

Žil v Čechách kníže slávou veliký, jménem Vratislav, a žena jeho Drahomíra. A zplodili prvorozeného syna, a když ho křtili, nazvali ho jménem Václav.

A dítě vyrostlo, takže bylo třeba postříhnout mu vlasy. I pozval kníže Vratislav jednoho biskupa se vším duchovenstvem. A když vykonali bohoslužbu v kostele svaté Marie, vzav chlapce, postavil (ho) na stupni před oltářem a požehnal mu, povědv toto: „Pane Ježíši

Kriste, požehnej toto dítě požehnáním, jímž jsi požehnal všechny své spravedlivé.” A postříhli (ho) i jiní velmožové. A tak se domníváme, že pro požehnání tohoto biskupa, ale i pro zbožné modlitby začal chlapec růst, jsa chráněn milostí boží.

A jeho bába Ludmila ho dala vyučovat knihám slovanským podle návodu knězova; a dobře si osvojil (jejich) smysl. Odvedl (jej) pak Vratislav na Budeč; a chlapec se začal učit knihám latinským. A vyučil se dobře.

A v té době kníže Vratislav zemřel. I dosadili na stolec předků knížete Václava; a Boleslav mu začal být od té chvíle podřízen. Byli pak oba malí. Avšak jejich matka Drahomíra zemi upevnila a spravovala svůj lid, až vychovala své syny a až začal svůj lid spravovat (sám) Václav. A měl čtyři sestry; a provdali je do různých knížectví a vybavili je.

A Bůh dal knížeti Václavovi milost velikou. A tak počal rozuměti latinským knihám jako dobrý biskup nebo kněz. A kdykoli je vzal, i řecké knihy nebo slovanské, četl zřetelně bez chyby. Netoliko však v knihách se vyznal, nýbrž — víru naplňuje — všem chudým dobrodiní prokazoval, nuzné nasycoval a jednal podle naučení evangelia: nemocné služebníky živil, vdovám nedával ukřivdit, všechny lidi, chudé i bohaté, miloval, všechny kostely zlatem vyzdobil. Věřil v Boha celým srdcem, všecko dobré činil v životě svém.

Ale muži čeští zpychli a povstali proti sobě. Byl totiž jejich kníže mladý, neboť osmnáct let mu bylo, když mu zemřel otec. A když také jeho bratr vyrostl a nabyl rozumu, tehdy dábel vešel do srdce jeho zlých rádců, jako kdysi do zrádce Jidáše. Neboť je psáno: „Každý, kdo povstává proti svému pánovi, podoben je Jidášovi.” Ti tedy našeptávali Václavovi. Řekli: „Boleslav tě chce zavraždit, spiknův se s matkou a se

(Mt 25,
35–39)

(J 13, 2)

(L 22, 3)

(Ž 21, 17 a 21) svými muži." Tíž psové zlí, kteří Václava dříve navedli, aby svou matku vypudil bez příčiny. Václav však porozuměv bázni boží, rozpomenul se na slovo apoštola, řkouce: „Cti otce i matku svou [jako sebe samého]" a „Budeš milovati bližního svého jako sebe samého". Chtěje naplniti všechn zákon boží, zase svoji matku přivedl, velmi plakal a kál se, říká: „Hospodine Bože, nepokládej mi to za hřích!" A rozpomenul se na slovo proroka Davida: „Hříchů mladosti mé nevzpomínej, Hospodine!"

Proto ctil svoji matku. Ona pak se radovala z víry svého syna a z dobrodiní, které prokazoval chudým: Byl-li to ubožák, živil ho, byl-li to kde sirotek, nedával mu ukřivdit, byli-li to cizinci, činil jim dobro — jakož řečeno: „Cizí jsem byl, a přijali jste mě" — byli-li to boží služebníci či domácí či jacikoli cizinci či kdokoli někde zimou strádající, ty všechny odíval a krmil, a jestliže některý kněz k němu přišel, byv prodán, on jej vykoupil (a dobře činil) všem.

A po všech hradech zbudoval kostely velice krásně, shromáždív boží služebníky ze všech národů. Služba boží se konala ustavičně, po všechny dny, tak jako u velkých národů, podle ustanovení dobrého a spravedlivého panovníka Václava. A vložil (mu) do srdce Bůh — (a) vystavěl chrám svatého Víta; a nesmýšl zle.

Leč Boleslavovi zasel do srdce ďábel — a navedli ho proti bratru jeho, aby tak nebyla spasena duše jeho navěky. I nadešel den svatého Jimrama, jemuž byl svatý Václav zaslíben; (i) veselil se v Bohu. Ale tehdy oni zlí ďáblové pozvali Boleslava (a) konali ďábelskou poradu o Václavovi, jako v prvních letech Židé o Kristu.

A na všech hradech se slavívaly chrámové svátky, a Václav po (těch) hradech jezdíval. Jel (i) do hradu

Boleslavova. A v neděli byla liturgie o Kosmovi a Damiánovi. A když vyslechl Václav liturgii, chtěl jet domů do Prahy. Boleslav mu však nedal; prosil ho a žádal s politováníhodným úmyslem, říká: „Jak to, že chceš odjet? Mám připravenou hostinu." On tedy bratru neodřekl, nejel domů. A vsednuv na koně, zahájil hru a veselil se se svou družinou na Boleslavově dvoře.

A proto se domníváme, že mu na dvoře pověděli a řekli: „Boleslav tě chce zabít." A neuvěřil tomu; na Boha (to) složil.

A té noci se spiklenci sešli do Hněvysova dvorce a přizvali si Boleslava; a uskutečnili tu zlou, ďábelskou poradu. Tak jako se u Piláta shromáždili ti, kteří kuli pikle proti Kristu, tak se také ti zlí psi uradili, oněm se podobajíce, jak by svého pána zabili. A řekli: „Půjde na jitřní, tehdy ho polapíme."

A když nastalo ráno, zazvonili na jitřní. Václav pak, uslyšev zvon, řekl: „Sláva tobě, Pane, žes mi dal dožit tohoto jitra!" A vstav, šel na jitřní. A Boleslav (jej) zastihl ve vratech. A Václav se ohlédl a řekl: „Dobrý náš hostitel byls večer..." Boleslavovi se však k uchu sklonil ďábel a rozvrátil jeho srdce; takže vytasiv meč odpověděl: „Takhle k tobě chci být (ještě) lepší." A udeřil (ho) mečem po hlavě. Václav se však otočil a řekl: „Co sis (to) usmyslil?" A popadl ho a srazil a padl na něho a řekl: „To ti Bůh, bratře..." Přiskočil Tuža (a) řal (Václava) do ruky; a Václav pustil bratra a běžel ke chrámu. Ale dva ďáblové, Česta a Tira, (jej) v chrámových vratech zabili. A přiskočiv Hněvysa, probodl mu mečem hrud. I vypustil svého ducha říká: „Do rukou tvých, Pane, odevzdávám ducha svého!"

A zabili s ním v tom hradě jakéhosi Mstinu, ale i jiné. Mužové spěšně prchali; jedny pak pozabíjeli, a druzí se rozprchli po krajích; ale i jeho malé děti pozabíjeli a boží služebníky oloupili (a) vyhnali je

z hradu, a také provdali ženy za jiné muže a veškerou ďábelskou touhu uskutečnili. Zabili (tedy) knížetesvého.

Tira pak řekl: „Pojďme na paní! Ať najednou přemůžeš svého bratra i svou matku.“ Boleslav však řekl: „Nikam se nepoděje, dokud nedosáhneme jiných.“ A rozsekavše Václava odešli, aniž ho pochovali.

Kněz Krastěj však ho vzal a položil před kostelem a zakryl ho jemným plátnem. A matka, když uslyšela o zavraždění svého syna, hned přispěchala a hledala jej. A spatřivši jej, klesla na jeho srdce. A s pláčem sbírala údy těla svého syna. A když ho sebrala, neodvážila se ho nést do svého domu. Ale umyvše a obléknuvše jej v příbytku knězově, uložili ho doprostřed kostela.

A protože se jeho matka zalekla smrti, uprchla do Charvát; neboť strašné je (zemřít) cizí rukou; (a bála se), aby to neutrpěla. A když Boleslav (pro ni) poslal, nezastihl ji.

A povolav kněze Pavla, aby nad ním vykonal modlitbu, pohřbili jeho úctyhodné tělo — Václava, dobrého a spravedlivého panovníka a božího ctitele a Kristova milovníka, neboť mu sloužil s nábožností a bázni.

A jeho krev, která se po tři dny nechtěla vsáknout do země, třetí večer, jak všichni viděli, vystoupila v chrámě nad ním. A tu všichni žasli.

A také doufáme v Bohu, že pro modlitby a pravou víru dobrého Václava se ukáže ještě i větší div. Neboť jeho utrpení bylo vskutku přirovnáno k utrpení Krista a svatých mučedníků: neboť uradili se o něm tak jako Židé o Kristu; a rozsekali ho a malé děti kvůli němu povraždili. Vskutku celé množství lidí velmi se pro něho rmoutilo a oplakávalo ho.

Byl pak zabit kníže Václav léta šestitisícího a třístého a třicátého a sedmého, indikce druhé, (slunečního) kruhu třetího, 28. dne měsíce září.

(Mt 27, 1)

Bůh ať udělí pokoj jeho duši v místě věčného míru, se všemi vyvolenými, (pobitými) kvůli němu bez viny; tam, kde všichni spravedliví, Pane, odpočívají v tvém životodárném světle.

Bůh však nezanechal své vyvolené na potupu nevěřícím, nýbrž navštívil (je) svým slitováním a obrátil i zkamenělá srdce k pokání a poznání jejich hříchů. Boleslav, rozpomenuv se na Pána Boha, jak velice zhřešil, pomodlil se k Bohu a všem svatým, a poslav sluhy, dal přinést tělo svého bratra Václava z hradu Boleslavi do slavného města Prahy, řka: „Zhřešil jsem a hřích svůj i nepravosti své já znám.“

A uložili ho v kostele sv. Víta po pravé straně oltáře Dvanácti apoštolů, kde sám řekl: „Vystavím tu chrám.“ Přenesen pak byl kníže Václav třetího dne měsíce března.

Bůh ať dá pokoj jeho duši v lůně Abrahámově, Izákově a Jákobově, tam, kde odpočívají všichni spravedliví, očekávající vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista.

A jemu budiž sláva navěky.

Amen.

(Ž 36, 33)

(Ez 11, 19)

Ž 50, 5-6

(L 16, 22-23;
Mt 8, 11)